

gang stode i Spidsen for Regjeringen, give en tilstrækkelig Garantie for, at de ikke vilde have bebudet en saadan Foranstaltning, naar de ikke havde anseet det for at være i allerhøieste Grad begrundet paa Retfærdighed, saavel i juridisk som i moralisk Henseende, jeg troer, at i disse Mænds Navne have vi en tilstrækkelig Borgen for, at vi ikke gaae for vidt, naar vi sige, at denne Lov er fuldkommen forenelig med den yderste Grad af moralisk og juridisk Retfærdighed.

De andre mere fide ordnede Betragtninger, som den ærede Minister gjorde gjældende, opfordre ikke til nogen Modsigelse. Det Eneste deraf, som jeg skal tillade mig at modsiges, var, at den ærede Minister meente, at Fæsternes Stilling var gaaet ligesaa meget frem til det Bedre som Godseiernes Indtægter af deres Fæstegods var steget. Dette er ikke Tilfældet og kan aldrig blive Tilfældet under Fæsteforholdet; thi, om en Fæster i sin Fæstetid indsamler 100 Rbd., eller om han indsamler 10,000 Rbd., kommer ud paa Det, thi de gaae alle over i Godseiernes Lomme ved Fæstereis Død. Godseieren veed altid, hvormange Penge en Fæster har, — og det er ikke noget Enestaaende, men et ofte gjentaget Tilfælde, som man kan paavise, at Indfæstningen indrettes aldeles efter de Penge, man veed, at Fæsteren har efterladt sig; og det er endda en Godhed, Godseieren viser, thi han kan jo fæste Gaarden bort til en Anden, som maastee vilde give Mere. Er det en fattig Fæster, som er død, og Godseieren vil være saa god at lade Sønnen faae Fæste paa Gaarden for en billig Sum, af Hensyn til Faderens Fattigdom, saa er det jo en reen Godhed af ham, men, er det derimod en rig Fæster, der er død, saa er det oftest Tilfældet, at Godseieren siger til Sønnen: ja, du kan faae Gaarden, men saa skal du give saa og saa Meget; din Fader har efterladt dig Penge nok til, at du kan give saa Meget for Gaarden. — Jeg skal forøvrigt ganske henholde mig til den træffende Skildring, der i et tidligere Møde er givne af den nuværende ærede Folkethingmand for Kjøbenhavns 3die Valgkreds (Rosenvorn): at Fæsteforholdet er et Hazardspil, hvori Godseieren altid tilsidst bliver den Vindende; dette er en

saar træffende Skildring, at Ingen vil kunne benægte Rigtigheden deraf. At Fæsteren i sin Fæstetid kan leve noget bedre nu end før, er det Yderste, den ærede Minister med Sandhed vil kunne sige, men det forer Tiden, saa at sige, med sig; det er jo i Reglen Tilfældet med alle Folkeclasser, det er ikke noget Enestaaende for Fæstebondestanden; men videre strækker Forbedringen i hans Kaar sig heller ikke. I en anden Henseende er han derimod langt værre stillet nu end tidligere; thi det er ingenlunde Tilfældet, som den ærede Minister mener, at Børnene ordentligviis faae Gaarden i Fæste efter Forældrene; det kunde siges tidligere ordentligviis at være Tilfældet, men derimod ikke nu, — og til de Fæstere, der have viist nogen Selvstændighed, der have viist, at de brøde sig om lidt Mere, end om at spise, arbejde og sove, bliver der allermindst taget Hensyn, naar Tiden er om, at deres Børn skulde faae Gaarden efter dem. De Børn, der kunne glæde sig ved Udsigten til at faae deres Forældres Gaarde, ere saadanne, hvis Forældre i enhver Retning have vidst at underordne sig Godseierens Villie. Hvorvidt et saadant Forhold, ogsaa fra denne Side betragtet, kan opfordre os til at holde paa det, skal jeg ganske roligt henstille.

Indenrigsministeren: Den Erklæring fra Indenrigsministeren i 1848, som den ærede Folkethingmand beraabte sig paa, troer jeg ikke har en saadan Bestemtighed med Hensyn til Spørgsmaalet om Fæstes Aflysning, som han vil tillægge den; adskillige af de Byrder, som hvilede forhen paa Bondestanden, og som kunne synes at være nedtrykkende for dens personlige Frihed, ere jo hævede, og Forholdet imellem Godseier og Fæstebonde er jo ikke Andet end et reent contractmæssigt Forhold, hvori Godseieren er ligesaa afhængig af Fæsteren, og hvori det maa være ham ligesaa vigtigt at vinde sine Fæstebønders Velvillie, som det maa være dem at vinde hans. Det er derhos, da Sagen blev behandlet paa den forrige Rigsdag, udtrykkelig udtalt af den daværende Indenrigsminister, at Regjeringen for Tiden ikke var stemt for en Lov om Fæstegodsets tvungne Aflysning, og at Regjeringen nærede det Haab,